Sayı 11 Kasım-Aralık 2014

koopBülteni

Boğaziçi Üniversitesi Mensupları Tüketim Kooperatifi Bülteni

www.bukoop.org

bükoop'tan

BÜKOOP'un kurucularından ve ortaklarından Olcay Bingöl ve Greenpeace avukatı Deniz Bayram ile Soma'nın Yırca köyünde devam eden direniş hakkında konuştuk.

Hukuksuz kararlarla zeytin ve tarım alanları üzerinde acele kamulaştırma kararı aldılar. Köylüyü kendi arazilerine sokmadılar. Yüzlerce özel güvenlik elemanıyla dövdüler, taşladılar, kaçırdılar. Ve Danıştay'ın durdurma kararından birkaç saat önce, içerden bilgi uçurulmuşçasına, 5000 zeytin ağacını yok ettiler. BÜKOOP olarak, başından beri Yırca'da bulunan iki arkadaşımızdan durumu öğrendik.

BÜKOOP - Acele kamulaştırma ne zaman oldu? Çiftçiler bilgilendirildi mi? Ne zaman haberleri oldu?

Deniz: Acele kamulaştırma 10 Mayıs 2014 tarihinde yapıldı. Hiçbir bilgilendirme olmadı, biz de resmi gazeteden öğrendik. Resmi gazetede de 10 Mayıs tarihinde yayınlandı. Bölgede yoğun şekilde zeytinlik arazisini bildiğimiz için Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı'na bir bilgi yayınlaması için bir başvuru yaptık, buraların zeytinlik olup olmadığını sorduk. Daha sonra da bölgedeki köylü ve köyün muhtarı ile iletişime geçtik. Bakanlıktan bölgenin zeytinlik arazisi olduğuna dair bilgi geldikten sonra bunu kamuoyuyla paylaştık. Bu süreçte, köylülere acele kamulaştırmaya dair hiçbir tebligat yapılmadı. Acele kamulaştırma sürecinde hiçbir tebligat yapılmıyor. Ancak acele kamulaştırmaya dayalı acele el koyma davası açılıyor, o davada bir karar veriliyor, o davanın sonucunu da tebliğ etmek zorunda değil. Verilen karara dayanarak tahliye kararını 12 Eylül'de gönderdiler. Köylüler haberleri yine bizden öğrendiler. Greenpeace olarak, köylüler ile beraber 1 Eylül tarihinde bir dava açtık. Resmi kurumlardan gelen ilk tebligat 12 Eylül'de geldi.

BÜKOOP: Acele kamulaştırmanın anlamı ne? Bu araziler koruma altında mıydı? Acele kamulaştırma ile tarım arazisi ve zeytinlik kanunu ihlal mi ediliyor? Yırca'da yaşanan olaylarda, Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın rolü ne?

Deniz: Acele kamulaştırma, kanuna göre, savaş, olağanüstü hal gibi durumlarda kullanılan bir yöntem. Bununla birlikte, Bakanlar Kurulu'nun aceleciliğine karar verdiği durumlarda kullanılıyor. Ancak Danıştay'da bununla ilgili birçok dava var. Danıştay'ın birçok ictatı var bu konuyla ilgili. Danıştay da, Bakanlar Kurulu'nun aceleciliği ile ilgili bir karar verilecekse, kanundaki savaş, olağanüstü hal gibi nedenlere paralel nitelikte öneme sahip olması gerektiğini söylüyor.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'na bağlı İl Tarım Müdürlüğü önemli ve güzel bir karar aldı. Buralar zeytinlik alanlarıdır, Zeytincilik kanununa göre zeytinler hukukun koruyucu hükmü altındadır. Bu nedenle burada termik santral kurulması hukuki değildir kararı verdi. Şehircilik Bakanlığı ise bölgede ÇED sürecini işletti. ÇED sürecinde halk bilgilendirilmedi, halkın katılım toplantılarından haberleri yoktu. Burada Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın verdiği çelişkili bilgiler var. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, bizim başvuruya vermiş olduğu cevapta, bir ÇED komisyonu oluşturduklarını ve İl Tarım Müdürlüğü'nün bu komisyonunun bir üyesi olduğunu fakat toplantılara gelmediğini ve görüş de bildirmediğini söyledi. Bakanlığa bağlı İl Tarım Müdürlüğü ise, kendilerine ÇED sürecinde hiçbir başvuru yapılmadığını söyledi. ÇED sürecinde olması gerekli olan Manisa İl Tarım Müdürlüğü'nün kararı bypass edildi.

Acele kamulaştırmanın iptaline dair, acele kamulaştırma sürecinin durdurulması ve iptaline dair dava açtık. Acele kamulaştırma davasında da hem acele kamulaştırmanın hukuksuz olduğunu hem de bu alanların zeytinlik olduğunnu, hiçbir şekilde enerji santrali kurulamayacağı argümanlarını savunduk. ÇED raporu bizim başvurumuz üzerine 15 Ekim'de tebliğ edildi. Bununla ilgili de hukuki çalışmamız var. Bu hafta içerisinde dava açılacak.

BÜKOOP: Yırca direnişi ne zaman başladı? Eylül ayı içinde ağaç kesimi için giren şirketin hukuksal bir dayanağı var mıydı?

Olcay: Yırca direnişi Eylül başı itibariyle başladı. Bahçelere girmelerinin hiçbir dayanakları yok. Burada iki ayrı durum var; zeytinlik arazisi olması ve tarım arazisi olması. Acele kamulaştırma kanununun dışında Zeytincilik ve Tarım alanlarının korunması yasaları ile korunan bir alan.

(Devamı 4. ve 5. sayfalarda)

"O zeytinler bir gün kalkıp açgözlülüğünüzü boğacak."

HABERLER

№1 Kayseri kayısıları.

BÜKOOP'un kayısıları Malatya'da Aşıkzade adıyla markalaşan Murat Aytemur'dan geliyor... du! Bu yıl BÜKOOP'a kayısı gelemedi. Öncelikli neden şu: Aşıkzade'nin bahçelerinin olduğu bölgeye Ekim 2013'ten başlayarak yaklaşık 10-11 ay bir damla bile yağmur düşmemiş. Bu yetmezmiş gibi Mayıs 2014'te hiç beklenmedik ve şiddetli bir don da, ağaçlarda tutunan tüm ürünü telef etmiş.

http://www.a-zade.com/

№2 Elazığ dutları.

BÜKOOP dutları Elazığ Ağın'dan, Ülkü Öter ve küçük çevresinden geliyor. Bu bahar ağaçları şiddetli bir don vurmuş. Bu nedenle rekolte neredeyse onda birine düşmüş. Öte yandan, az rekolte olunca aracı tüccar kuru duta verdiği parayı yükseltmiş. Biz BÜKOOP olarak tüccar fiyatından nispeten bağımsız sayılırız. Geçen yıl dutun rayicini ödemiştik; tüccar fiyatının üstündeydi. Bu yıl da benzer bir fiyat ödedik. Böylece dut fiyatındaki yükseliş BÜKOOP ortaklarına yansımadı. Üstelik, bu yıl başka yerde kolay kolay bulamayacağınız dut pekmezimiz de var. Hem de aynı nedenlerle uygun fiyata, kapış kapış gidiyor BÜKOOP barakada.

№3 Niğde kuruları.

Olumsuz hava koşulları nedeniyle Niğde'deki üreticimiz Ali Ünüvar oldukça az ürün alabildi bu yıl. Son parti meyve kurularımızın Şubat ayında geleceğini ve sezonun bu ürünler için erken kapanacağını tahmin ediyor. Üreticimizin verdiği bilgiye göre, İç Anadolu Bölgesindeki meyve ağaçlarını önce 2013 sonbaharında erken don (Ekim-Kasım aylarında), ardından 2014 ilkbaharda (çiçeklenme döneminde) şiddetli don kötü etkilemiş. Bu bölgedeki üreticiler, kayısı ve ceviz ağaçlarından neredeyse hiç ürün alamamış; elma, erik ve kirazdaysa yüzde 40'a varan ürün kayıpları yaşamış durumdalar. Ali Ünüvar, yüzde 50'nin üzerinde ürün kaybı yaşayan çok sayıda çiftçinin kredi borcunun bu nedenle bir yıl ertelendiğini söylüyor.

№4 Mursallı incirleri.

BÜKOOP'un kuru incirleri her Eylül sonu, Aydın'ın Germencik ilçesi Mursallı köyünde incir çiftçiliği yapan Kemal ve Zeliha Özatlı'dan geliyor. Geçen yıl rekolte kötüydü. Bu yılsa Mursallı'da hemen hiç incir olmadı. Kemal abilerin küçük oğlunun düğününe katılmak için Ağustos sonu köye gittim. İzmir-Aydın yolundan sapılan köy yolunda, incir bahçelerinin arasında, mezarlık yakınlarında dolmuştan indim. Göz hakkı incir koparmak için bir bahçeye girdim. Tuttuğum incirler elimde kaldı. Hepsinin içi akıyor, ekşi kokuyordu. Belki on incirden biri olgunlaşabilmişti. Düğünün yapılacağı gazinonun bulunduğu Şahin Tepesinden Kemal abiyle ovaya baktık. Bahçelerde öbek öbek sararmayı görebiliyorduk. Haziran'dan başlayarak sadece incirler değil, yapraklar da dökülmüş. Kemal abi ve diğer çiftçiler, buna iki neden gösteriyor. Bir: artık hava daha nemli; Ağustos sonunda başlaması gereken çiğ, yaz ortasında başlıyor. İncir olgunlaşsa bile kurutulamıyor. İki: ovanın her yerinde jeotermal enerji kullanımı için derin sondajlar kazılıyor. Sondajdan çıkan çok sıcak su ovaya salınıyor, çıkan kükürt ise havaya veriliyor. Ortalıkta kükürt kokusu ve tuhaf bir toz varmış. Bunlar yetmezmiş gibi birkaç yıl önce baraj inşasında kullanılacak kırmızı toprak için, birkaç çiftçinin ve köyün arazisi acele kamulaştırılmış. Dönümlerce arazide yüzlerce ağaç kesilmiş ve toprağın üst kısmı kaldırılıp götürülmüş. Kemal abilerin yanındaki bu arazi, kendilerinin söyleyişiyle şimdi "ay yüzeyi gibi".

№5 Urfa Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği.

Kurutulmuş sebze ve isotumuzun geldiği Urfa Yaşamevi zor günler geçiriyor. Kooperatif 2013'te etkin çalışmaya başladı. Bu yılın başında bir fuar şirketine sergilerde kullanılmak üzere 10bin lira civarında ederi olan mal verdi. Fakat şirket bu parayı halen ödemedi. BÜKOOP ile ilişkileri sağlayan üyeleri Sevinç Özipek, yerel seçimlerde HDP'den belediye eşbaşkanlığına aday oldu fakat kazanamadı. Şu anda il genel meclisi üyesi. Telefonda "Herkes oy vereceğine söz veriyor ama sandıkta oylar farklı çıkıyor. Yerelde yoğun bir çıkar ilişkileri çarkı var. Onu kırmak çok zor." diyor.

№6 İTÜ Koop.

İTÜ'de bir kooperatif kurma girişimi başladı. 14 Kasım Cuma günü İTÜ'ye gittik ve BÜKOOP tecrübelerimizi paylaştık.

№7 Avcılar Koop.

Üreticilerimizden Ali Ünüvar'ın da bir araya gelmesinde rol aldığı bir mahalle kooperatifi Avcılar'da kuruldu. Kooperatifin faaliyetlerine başlamak üzere ilk etapta getirdiği ürünler zeytin, zeytinyağı, peynir ve meyve kuruları. Yolları açık olsun!

№8 Kadıköy Koop.

Kadıköy'de Caferağa, Yeldeğirmeni ve Acıbadem Dayanışmaları'nın tüketim kooperatifi kurma hayallerinde ilk somut adım yakında atılacak. BÜKOOP üreticilerinin bazılarından ürün getirmeye çok yakında başlayacaklar. Onların da yolları açık olsun!

№9 Yeni Barakamız!

Uğradıysanız bilirsiniz, uüramadıysanız bugün hemen gidin! BÜKOOP'un Kuzey Kampüs'te, kampüsler arası servisin son durağında bulunan Barakası birkaç aylık bir bakımın ardından çehresi tamamen değişerek tekrar hizmete girdi. Artık Barakanın ön kapısından genişletilmiş satış yerine giriyorsunuz ve bina içinde dizi dizi odalardan geçerek diğer uca ulaşabiliyorsunuz. Bir sonraki oda, ofis ve buzdolabı odası. Sonraki oda Kilerimiz, rafa çıkma-yan ürünler, özel havalandırması olan bu odada tutuluyor. Bu odadan sonraki odalar da olası Öğrenci Kooperatifi oluşumu için tasarlanmış. Ofis olarak kullanılacak ilk odadan tam teşekküllü bir mutfağa geçiliyor. Buradan da üç basamak merdivenden inerek, üç tarafı boydan boya cam kaplı, toplantıların ve buluşmaların gerçekleştirildiği geniş bir limonluğa varıyorsunuz. Tüm Baraka'nın zemini ahşap oldu. Satış yeri ve Mutfak'ta bulunan tezgah ve evye tarzı mobilyalar çelikten... Yeni barakamız ne kadar güzel olursa olsun, gönül dayanışma ve muhabbet ister, bunlar bahane!

№10 BÜKOOP doğumgünü ve yeni yıl partisi.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da barakada sıcak şeyler kaynatıp bir araya geleceğiz. Gözünüz duyurularda afişlerde olsun, kaçırmayın! Sonra pişman olmayın.

№11 Yeni ürünler.

Yeni ürün çeşitleri gelmeye devam ediyor. Son olarak Ali Kuşçu'dan (Mavi Çiftlik Süt ve Süt Ürünleri, Geyve, Sakarya) keçi peyniri (sade, kekikli, reyhanlı) gelmeye başlamıştı. Pek yakında, yıllardır peşinde olduğumuz kırmızı mercimek ve beyaz peynir umarız BÜKOOP'la kavuşacak!

№12 Jade çiftliğinden mevsimlik sebze geliyor.

BÜKOOP'un kuruluş inisiyatifinde yer alan (şu anda aktif olmayan) Kibele Üretici Kooperatifinin (koopBÜlteni, sayı2) kurucularından Berin Ertürk'ün Sakarya'da Jade adlı çiftliğini ziyaret etmiş ve Berin'den deneme amaçlı yaş sebze alımına geçebileceğimiz konusunda sözleşmiştik (koopBÜlteni, sayı10). Kendisi bize yetiştirdiği ürünleri ve fiyatlarını düzenli aralıklarla bildirecek, biz de içimizde oluşan küçük bir grupla her hafta ne kadar sebze alabileceğimizi kendisine bildirecektik. Deneme amaçlı bu süreci yaz başında başlatmış durumdayız. Lojistiği çok kolay değil henüz ama gelen ürünler nefis!

facebook.com/jadeciftligi2012

№13 BÜKOOP için ne yapabilirsiniz?

Alışverişinizin çoğunu BÜKOOP'tan yapın. Eski ve yeni bültenleri okuyun. Facebook ve Twitter hesaplarından BUKOOP'u izleyin. Ürünler hakkında taze bilgileri almak için haberleşme listesine üye olun (Baraka'ya adınızı yazdırın). Çevrenizdekilere BÜKOOP'u anlatın. Gönüllülük yapın:

bukoop.org

sayfasındaki Doodle listesinde bir saat dilimine adınızı yazıp o gün ve saatte barakada olmanız yeterli. Yaklaşık 2 haftada bir yapılan toplantılara katılın; işleyişi öğrenin, aktif görev alın.

Bu sütler nereden geliyor?

Gündönümü Çiftliğinin önem verdiği iki konu var; hayvan ariliği/sağlığı ve çalışanların ücretlerinin adil olması. Hayvanların burusela ve verem taşımadığına dair belgeler duvarda asılı ve bunları bölgede ilk alan çiftlik Gündönümü çiftliği.

Piyasadaki sütlerin aksine gönül rahatlığı ile içtiğimiz ve içirdiğimiz BÜKOOP sütlerinin üreticisi Aysun the Çiftçi/Gündönümü Çiftliği'ni ziyaret ettik. Uzun sohbetler ve çiftliği gezme, hayvanlar ile oynaşmamız dört saatten fazla sürdü. Birçok süt tüketicisinin kafasına takılacak sorulara cevap oldu Aysun Hanım'ın cevapları ve çiftliğin gözle görünür koşulları.

Çiftliğin portresini ilmik ilmik örmek için önce çiftliğe, çiftlik koşullarına ve sonra da hayvanların ve sütün paketlenme aşamasına kadar olan sürecine dair bilgiler vereceğim kalemim yettiğince.

Çiftlik Silivri tarafında Değirmenköy yolu üzerinde bulunuyor. Bir tarafı tarlalar ile çevrilmiş, diğer tarafında ise meyve ağaçlarından oluşan bir bahçe ve yanı başından akan bir sulama kanalı var. Sulama kanalının ucundaki evin bahçesinde ağırlıyor Aysun Hanım ziyaretçilerini.

Böyle bir çiftlikle karşılaşmayı beklemiyorduk hiçbirimiz, çünkü hayvan çiftliği denildiğinde hayvanların işletme içine hapsedildiği, önüne yapay yemlerin konulduğu ve sömürüldüğü çiftlikler geliyordu aklımıza. Veyahut isyan edenler hayvanlar.

Ancak Gündönümü çiftliği bunların aksini hem anlattı hem de gösterdi. Çiftliği gezmeden önce kanalın yanında ayranımızı ve çaylarımızı içtik, çiftlik hakkında genel bilgiler aldık.

Çiftliğin önem verdiği iki konu var; hayvan ariliği/sağlığı ve çalışanların ücretlerinin adil olması. Bu yüzden de binaların endüstriyel tesisler gibi çevrilmesinin daha az önemli olduğunu ve hayvanlar için yarı açık yerlerde kalmalarının sorun teşkil etmediğini belirtti.

Çiftliği gezmeye başlamadan önce dışardan gelecek hastalıkları engellemek için sterilizasyon suyuna basıp öyle geziyorsunuz çiftliği. "Sağlık", hayvanlara ve ürünlere dair önem verilen dört konudan birincisi ve sterilizasyon ise bunun bir göstergesiydi.

Hayvan yemi ise diğer önem verdikleri konuydu. Büyükçe bir yem deposuna sahip olan çiftlikten misler gibi tahıl ve saman kokusu yayılıyordu. Hayvanların beslenmesi mevsime göre değişmekte, bahar ve yaz aylarında merada otlayan hayvanlar, kışın da tarlalarda ekilen yonca veya samanlarla ya da başka köylülerden alınan arpa, buğday gibi tahıllar ile besleniyor. Soya ve mısır tüketimini ise minimum düzeye indirmişler, hedefleri ise sıfırlamak. Yapay yem ile beslenmeyi, fast food beslenen insanlara benzetiyor Aysun Hanım. Böyle inekler çok süt vermelerine rağmen, kaliteli süt mümkün değil. Doğal yemle beslenen hayvan hem fit oluyor, hem nefesi kokmuyor, hem de gübresini tarlalarda kullanabiliyorlar. Çiftliğin kendi içinde işleyen çok güzel bir ekosistemi var, tarlada üret, hayvanları besle, gübresi ile tekrar tarlaları besle.

Çiftlikte bir sonraki durağımız gebe ve yavru ineklerin bulunduğu ağıldı. Orada yavruların şirinliğine kapılıp resim çekmeye dalmışız. Oradan geçip sağımlık ineklerin olduğu ağıla vardık. İneklerin bulunduğu yerin kapısı açık, istediğinde dışarıda otlayabiliyorlar ya da güneşlenebiliyorlar. Öğlen saatleri olduğu için biri hariç hepsi içerideydi. Aykırı olan ise güneşe dönmüş başı ile güneş altında yatıyordu. İneklerin uyuduğu yerleri süngerlerle kaplamışlar ki, oturduğunda dizleri ağırlıklarından zarar görmesin. Ayrıca ineklerin su içtiği yalaklar günde üç defa yenileniyor ve yıkanıyor. Böylelikle yalaklardan gelecek hastalıklar engelleniyor.

İneklerin günde iki defa gittiği sağımhaneye geçtik. Beyaz fayanslarla kaplı olan sağımhanenin temizliği göze çarpıyordu. Aysun hanım, inek sağımı sırasında indiği basamakların oradan sağım sürecini anlattı. İneklerin hepsinin önce örnek süt sağımı elle yapılıyor, kan veya sıradışı bir durum olup olmadığı kontrol ediliyor. Eğer ilk sütte bir şey yoksa, sağıma geçiliyor. İneklerin memeleri bir sıvı ve havlularla temizleniyor, sonra sağım makinesine takılıyor. Her sütün kimliği olduğu için bir inekten ne kadar süt sağılacağının takibi yapılıyor. Hava değmeden borulardan geçen süt, soğuk depoya taşınıyor. Oradan da yine hava değmeden şişelenen sütlerin bakteri çoğalması durumu minimuma indiriliyor. Sütlerin geçtiği borular ise her süt sağımından sonra temizleniyor.

İneklerin memelerini silmek için kullanılan bezler, Aysun Hanım'ın müşterilerden istediği havlular. Bunu dediği an anladık neden bizden bez istemiş olduğunu. Bezleri arap sabunuyla yıkamaya başlıyor. Aysun Hanım, olabildiğince doğaya dost alternatifler yaratmaya çalışıyor çiftlikte.

En son durağımız çiftliğin ofisi oldu. Aysun Hanım'ın ofisinin karşısındaki pencereden inekleri görmek mümkün. Ayrıca Hayvan Sağlığı belgeleri duvarda asılı ve bunları ilk alan çiftlik Gündönümü çiftliği. Bu belgeyi almanın meşakkatli bir süreci olmasına rağmen hayvanların burusela ve verem hastalığı taşımadığına dair belge çok önemli.

Çiftlik gezisi bittikten sonra çiftliğin bahçesinde yetişenlerden yapılan yemeklerden yiyerek hoş sohbet ettik. Aysun Hanım'ın müşterileri ile olan ilişkisinde müşteri piknikleri de dahilmiş. Bizi daha kalabalık olarak bir pikniğe davet etti. Herkesin yakından görmesi gereken güzel bir çiftlik...

Çiğdem Artık

Asya ve Çiğdem yenidoğan bir buzağı ile...

Bağlantılar

Gündönümü çiftliğine ulaşmak için: facebook.com/aysunsokmenthesutcu

Aysun'un sütüne ulaşmak için: BÜKOOP barakaya adınızı yazdırın.

(1. sayfadan devam)

Acele kamulaştırma kanunu çıksa bile zeytinlik ve tarım arazisi statüsü kalkmadan herhangi bir şekilde imar değişikliği yapılamaz. Ayrıca buranın bir imarı yok, inşaat izni yok, inşaat ruhsatı yok, işyeri açma ruhsatı yok, hafriyat yapma ruhsatı yok. Bir inşaatın yapılabilmesi için bu ruhsatlara ve izinlere ihtiyaç var. Kolin A.Ş. bu alanda bu izin ve ruhsatlara sahip değil. Bu durumda acele kamulaştırma olsa dahi bu şekilde işlem yapması mümkün değil. Dolayısıyla, Kolin'in buraya araçları, insanları ve kesicileri sokarak yaptığı her eylem ve etkinlik hukuka aykırıdır.

BÜKOOP: Zeytinlik yasa tasarısı meclisten geçerse, Kolin'in yaptığı eylem ve etkinlikler hukuki mi olacak?

Olcay: Hayır. Toprak koruma kanunu dolayısıyla orası tarım arazisi statüsünde olacak. Zeytinlik arazisi olarak korunamasa da tarım arazisi olarak korunabilecek.

BÜKOOP: Şirket'in Yırca'daki amaçları ne?

Olcay: Şirket burada bir termik santral kurmak istiyor. Planladığı termik santrali yapmak için ise orada bulunan zeytinlikleri ortadan kaldırmaya çalışıyor.

BÜKOOP: Köyün, civar köylerin ve Soma merkezin direnişe karşı tutumu ne? Başka illerden destek geliyor mu?

Olcay: Yırca, Soma'dan ve civar köylerden destek almadı. Belki bu Soma özelinde değerlendirilebilecek bir durum çünkü bu bölge madenlerde çalışan insanlardan oluşuyor. Zaten maden meselesinde çok büyük bir hareketlilik söz konusu. Bu bölgenin nüfusunun istihdam edildiği alan çoklukla kömür madenleri. Orada yaşanan olayların dışında burada yayılan dedikodular da var. Yırca köylüleri, Kolin ile anlaşarak topraklarını Kolin'e verdiler gibi bir dedikodu yayılmış durumda. Ne zaman Soma'ya destek çalışmaları için görüşmelere gitsek, bize söylenen "Zaten onlar Kolin ile anlaşmış, biz niye destek olalım ki. Son pişmanlık fayda etmez. Mücadele etmemiş ve anlaşmış bir halka biz niye destek olacakmışız" gibi dedikodular... Kolin her yerde olduğu gibi burada da oldukça güçlü bir şirket. Bir yandan, burada kömür madenleri var, halk kömür madenlerinden ve termik santralden yararlanarak iş buluyor. Siz termik santrali durdurarak buradaki istihdamı önlemeye çalışıyorsunuz gibi söylenti de söz konusu. Sayıları 2000-5000 kişi çalışacak gibi abartılı sayılar dolaşıyor ama böyle bir şey söz konusu değil. Belki inşaat aşamasında, kalifiye olmayan işgücünün kullanılacağı aşamada bölgeden çok sayıda insan istihdam edilecek. Ama Türkiye'de görüldüğü gibi inşaat aşamasını geçtikten sonra, kalifiye olmayan iş ihtiyacı bittikten sonra, işten çıkartmalar başlayacak ve en fazla 200-250 kişinin kalifiye düzeyde çalıştığı iş alanına dönecek. Zaten güvenlik taşeronlaşmış durumda çalışıyor. Ama bu söylentiler ile birlikte Soma ve çevre köylerden Yırca'ya destek hiç olmadı. Diğer şehirlerden çevre örgütleri ya da zeytin için mücadele eden örgütler, yapılar buraya desteğini sürdürdü.

BÜKOOP: Topraksızlaştırma ve mülksüzleştirme bu olaylarla beraber mi başladı? Yoksa daha önce devlet ve sermayenin birlikte hareket ederek çiftçiyi yoksullaştırdığı benzer politikalar olmuş muydu?

Olcay: Bu bölge üzerinden baktığımızda bütün köyler kömür madenleri ile kaplı. Çok yakın bir köy olan Eniş köyüne baktığımızda artık köyü göremiyorsunuz. Çünkü köy ortadan ikiye ayrılmış durumda ve nüfusu yok olmuş. Köyün taşınılması düşünülüyor, köyü taşıyacak yer bulamıyorlar. Buna benzer 7 köy daha var burada. Varolan ve açılacak madenler dolayısıyla tamamen topraklarını ve mülklerini kaybedecek ve şehirlere göçmek durumunda kalacak köyler var. Bunların hepsi çok yakın zamanda söz konusu olacak. Çünkü yeni açılacak olan madenler var. Ayrıca kurulacak olan Kolin termik santrali için açılacak olan madenler var ve bunlar ÇED'den muaf tutulmuş durumda. Hem çiftçilik yapan köylüler açısından mülksüzleşme, topraksızlaşma söz konusu, hem yeni termik santralde kimler çalışacak; bu mülksüzleşen köylüler çalışmaya başlayacak veya halihazırda madenlerde çalışanlar çalışacak. Baktığımızda da yeni açılacak olan 3 tane kömür madeni ÇED'den muaf tutuldu. Burada topraksızlaştırma, mülksüzleştirme ayrıca göz göre göre ölüme gönderilme söz konusu.

BÜKOOP: "Yırca Türkiye'deki tüm zeytinlikler için çok önemli, onların kalesi niteliğinde" diyen çiftçi Oktay Uyan zeytinlik yasa tasarısına dikkat çekmişti. Yeni zeytinlik yasasının taşıdığı tehlikeler nelerdir?

Olcay: Burası çok önemli. Sadece tarım politikaları açısından değil, enerji ve madencilik politikaları açısından da değerlendirilmesi gerekiyor. Çünkü bu yasada tasarlanan değişiklik enerji ve maden üzerinden yapılan bir değişiklik. 25 dönümün altındaki zeytinlikler artık zeytinlik statüsünde sayılmayacak. Zeytinlikler Türkiye'de nerelerde var diye baktığımızda, çoklukla Kaz dağları, Edremit Bölgesi, ve Manisa bölgesinde bulunmaktadır. Türkiye'de zeytincilik yapan halk, zaten 25 dönümün çok altında alanlarda zeytincilik yapıyor. Buradaki her bir arazi 3-5 dönüm, en fazla arazisi olanın bile 15 dönüm arazisi bulunmakta. Kaz dağlarına gittiğinizde de 25 dönüm arazisi olanlar çok büyük zeytin arazisi olanlar. Türkiye'de 25 dönümün altındaki arazileri zeytinlikten çıkarttığınızda küçük çiftçi kalmayacak demektir. Zeytincilik yapılan alanlar, altın madeni, bakır madeni ya da benzeri madeni arama alanları ya da termik santrallerin yapılması planlanan alanlar. Aslen Enerji Bakanlığı'nın Tarım Bakanlığı üzerinden yürüttüğü bir kampanya bu. Burada gördüğümüz kadarıyla, Tarım Bakanlığı zeytinciliği korumak üzere bir tavır almış durumda. Manisa İl Tarım Müdürlüğü, zeytinciliğin korunması için gerekli kararları almış durumda şu ana kadar. Ama baktığınızda ÇED'de Tarım Bakanlığı'nın kendisi katılmış durumda. Enerji Bakanlığı, Şehircilik Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı arasında çelişkili durumlar söz konusu. Zeytincilik yasasındaki değişiklik talebini iki şekilde ele alıyoruz; küçük çiftçinin ve zeytin üreticinin sona erdirilmesi ve o alanların enerji ve maden yatırımlarına açılmak istenmesi.

BÜKOOP: Yırca'da son durum nedir?

Olcay: Aynı gün içinde hem çok büyük bir acıyı hem de sevinci bir arada yaşadık. Yürütmeye karşı durdurma itirazımızın yanıtlanmasını bekliyoruz, bugün yarın derken şöyle birşey oldu: Evvelsi gün askeri alanlarda kullanılan, çok keskin ve tehlikeli olan spiral ve çift sıra şeklinde jiletli teller çektiler. Aynı zamanda, Balıkesir, Bursa ve Aydın'dan Yeniçeri Güvenlik'in 100 kişiye yakın ek güvenlik görevlilerini getirdiler. Neler olduğunu anlamaya çalışıyoruz. Bir

Katledilen ağaçların hemen yakınında bir termik santral daha var!

yandan da, içeride kiralama sözleşmesi durumu ile bir alanımız vardı. Burası ihtilaflı bir alan, yani bu mülkün müfettiş konusu ihtilaflı. Mart ayında da bir çiftçi ile yapılmış bir kira sözleşmesi vardı. O kişi de kiralama yaptığım alana çadırımı kurarım dedi ve orada zeytin nöbetine devam edeceğiz. Bu bizim için yararlı oldu çünkü zeytin nöbetini dikenli tellerin dışında, bir bağ evinde sürdürüyorduk. İçeride herhangi bir kesim veya yıkım etkinliği olduğu zaman, bu dikenli telleri aşarak oraya koşuyorduk ve durduruyorduk. Bu 10 dakikamızı alıyordu ve bu sırada çok sayıda ağaç kesimi gerçekleşiyordu. Bu zilliyet ile ilgili konu açığa çıktığında içeride olacağız dedik. Soma Savcılığı da burası ihtilaflı bir alan olduğu için kira sözleşmesi yapan kişi alana giriş çıkış yapabilir dedi. Biz buna dayanarak nöbetimizi içerde de sürdürmeye başladık. Kesim yapılan alanlara ulaşmamız çok daha kolay olacaktı. Şirket tarafından çok şiddetli bir tepki ile karşılandık. Güvenlik önlemlerini arttırmaya başladılar. Dikenli tellerin altından, arasından ve üstüne basarak geçiyoruz diye jiletli telleri taktılar. İki gün önce, aynı güvenlik şirketine ait 100 tane güvenlik görevlisi getirdiler. 490 dönümlük arazinin içine beşerli beşerli güvenlik görevlilerini yerleştirdiler. Biz içeride nöbet tutmaya devam ederken, güvenlik görevlileri etrafımızı çevirdiler, coplarını gösterdiler, tehdit ettiler ve çıkarmaya çalıştılar. Biz içeride bu direnişi gösterirken, köylüler de anakapıda aynı direnişi gösteriyordu. Dışarıdaki köylülerin içeriye girmesi gerektiğini söylüyorduk. Çünkü bu arazilere dikenli tel takmak hukuka aykırı. Buradaki zeytinler hala köylülere ait ve burada hasatlarını yapabiliyor olmaları gerekiyordu. Ama Kolin Şirketi buradaki hasatın kendi izinlerine bağlı olduğunu iddia ediyordu. Kaymakamın izniyle sadece 3 gün köylülerin hasadına izin verdiler. Ardından, köylülere alanı kapattılar. Ancak burada henüz hasat zamanı değil, tirilye zeytininin 1 haftası daha var hasat edilmesi için. 4 kiloda 1 litre zeytinyağı elde eden köylüler, erken hasat yapmak zorunda kaldıklarından 9,6 kiloda 1 litre zeytinyağı elde ettiler.

İçeride ve dışarıda direniş devam ederken, gece büyük bir arbede yaşandı. Çok sayıda güvenlik görevlisi köylüleri engelledi. Yaralanmalar oldu, içeriden güvenlik görevlilerince atılan taşlardan yaralanmalar ve hastaneye kaldırılanlar oldu. Gece 01.30'a kadar bu böyle sürdü, jandarma geldi. Jandarma giremeyeceğimizi çünkü güvenliğin buna izin vermediğini ve Kolin'in bunu istemediğini söyledi. Jandarma, yapacağımız hiçbir şey yok, yasalarca sizi sokma ya da sokmama hakkına sahip değiliz. Buradaki tüm sorumluluk, hak ve yetki şirketin güvenliğindedir dedi. Bizi gece 01.30'da oradan uzaklaştırdı. İçeride de 6 tane kepçe vardı, onların dışarı çıkarılmasını istiyorduk. Zeytinliğe tehdittir, zeytinleri kesmek için orada bulunuyorlar. Ancak jandarmayı ikna edemedik buna. Yasal olarak hakları olmadığını söylediler.
Biz nöbetimize devam ediyorduk, sabah 6'ya doğru araçlar hareket etti. Bu araçlar çok hızlı, çok güçlü ve çok yıkıcı araçlar. Bunlar bir saat içerisinde 5000 ağacı yok ettiler, toplamda da 6000 ağaca yakın ağaç yok oldu. Güvenlik

"Zeytinlerimizin hasadına bile izin vermediler."

güçleri çok şiddetli ve acımasız davrandılar, bu tavrı polisten bile görmemiştim. Halk dikenli telden içeriye girmeye çalışıyordu, gözümüzün önünde ağaçlar gidiyordu. Çok şiddetli şekilde içerden taşladılar, ben hala yürüyemiyorum. Kesim bittikten sonra jandarma geldi, herkes ağlıyordu, sonra dam'a dönüldü. Birkaç saat sonra avukatımız ÜYAP'tan -avukatların bilgi edinme sistemleri- yürütmeyi durdurmanın gerçekleştiğine dair bize bilgi verdi, itirazımız kabul edilmiş. Kolin bir gün içerisinde dikenli telleri çekti, güvenlikleri getirdi ve büyük ihtimalle Kolin yürütmeyi durdurma kararını biliyordu. Kesimi de usulsüzce yaptı. Aynı gün içerisinde çok büyük bir acı ve sevinç yaşadık. Kırgın bir sevinçti, oynuyoruz gülüyoruz ama aynı anda da ağlıyoruz. Bir yandan kimse kesim yapılan alana bakamıyor, ki 3 metre ötemizde.

BÜKOOP: Zeytinlik arazileri zeytinlik olarak gösterilebilecek mi? Zeytinlik yasası ile korunmaya devam edecek mi?

Olcay: Gösteriyoruz. Kesilmiş alanlar, yıkılmış alanlar var, kökleri halen toprakta olan ağaçlar var. Ayrıca hızla zeytin ekimine başladık.

Tekrar bir kamulaştırma süreci başlatıldığında buranın statüsü söz konusu olacak. Önümüzdeki hukuksal süreçte ÇED'e davamızı açıyoruz, çünkü ÇED hukuksuz, çoklu hukuksuzluk var. ÇED'in iptalini istiyoruz. ÇED'in iptali demek, her şeyin durması şirket tarafından her şeyin sil baştan başlaması demek. Öngörümüz ve dileğimiz Kolin'in bu projeyi durdurması.

BÜKOOP: Bizler nasıl destek olabiliriz?

Olcay: Bu sıcak zamanda buraya dikime gelmek, köylülerle birlikte olmak. Ayrıca kömür santrallere karşı mücadele etmek. Diyelim ki Kolin Yırca'dan gitti başka yere mi yapacak termik santrali? Ona da karşı mücadeleye destek olmak gerekiyor, bu biteviye devam eden bir süreç. Ayrıca burada köylülerin bitirilmesi söz konusu. Tarımsal üretim ve tarımdan kaynaklı yan ürünler artık değerini kaybettiği, tüketicisine ulaşamadığı için zaten bu köylüler başka yollarla hayatlarını kazanmaya çalışıyorlar. O zaman biz kentten ne yapabiliriz? Onlara, kooperatif aracılığıyla ürünlerini satın alarak, onlarla birlikte ürünlerini çoğaltarak ve değerlendirerek destek olabiliriz.

Vakıflı Köyü ziyaretimiz

Yaklaşık 10 yıldır faaliyette olan Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi sayesinde, Türkiye'nin tek ve son Ermeni köyü Vakıflı tam anlamıyla bir kırsal kalkınma örneği sergiliyor.

BÜKOOP olarak sıklıkla dile getirdiğimiz ancak nadiren fırsat bulabildiğimiz üretici ziyaretlerinden birini şubatın ilk haftası Hatay'ın Vakıflı Köyü'ne gerçekleştirdik. Vakıflı Köyü Türkiye'de Ermeniler'in kimliklerini ve kültürlerini yitirmeden yaşadıkları tek ve son köy olma özelliğini koruyor. Dışarıya göç veren ve nüfusu giderek azalan bu köy bir zamanlar yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmış. Ancak köyün kültürünü, doğasını bırakmak istemeyen köyün sekiz genci köyde kalarak köyü bugünlere taşımışlar. Yaklaşık 10 yıldır faaliyette olan Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi sayesinde tam anlamıyla bir kırsal kalkınma örneği sergiliyorlar.

Vakıflı Köyü, ilk girdiğiniz anda bahçelerin ve evlerin düzenliliği ve bakımlılığıyla civar köylerden ve ilçelerden apayrı bir resim çiziyor. Vakıflı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi sadece köydeki tarımsal üretimin lokomotifi olmakla kalmayıp bir yandan da köyün bir bütün olarak sosyal ve ekonomik gelişimine çok önemli katkılarda bulunuyor. 134 kişilik köyde yaklaşık 40 hane var ve bu hanelerin hepsi kooperatifin üyesi olmuş. Kendi arazilerinde ve kooperatifin kiraladığı arazilerde tarımsal üretimlerini mümkün olduğunca doğal yöntemlerle devam ettirmeye çalışıyorlar ve ürettikleri ürünleri Türkiye'nin birçok şehrine gönderiyorlar. Üretilen ürünler narenciye, nar ekşisi, reçel çeşitleri, şarap, meyve likörleri, portakal ve mandalina şurupları, defne sabunu, vs. Bu ürünlerin satışından elde edilen gelir kooperatif üyelerinin payları ödendikten sonra köyün kalkınması için harcanıyor. Bu amaç doğrultusunda köye biri Mart 2014'te devreye girmek üzere, diğeri işler hâlde iki pansiyon yapılmış. Bu sayede köyde istihdam da yaratarak genç nüfusun en azından bir kısmını köyde tutmayı planlıyorlar. Gençler için diğer bir gelir kaynağı ise dededen öğrendikleri şarap yapımı. Civar köylerde yetişen üzümden ve diğer meyvelerden yapılan şarap köy kooperatifinde satılıyor. Hem dededen gelen bilgi devam etmiş, hem de gençlere bir gelir kaynağı yaratılmış oluyor. Diğer yandan köyde üretim yapan kadınların birlikte çalışarak üretim yapabilecekleri bir atölye de kooperatifin yakın gelecekte hayata geçireceği projeler arasında. Kooperatif, sosyal bir devletin karşılaması gereken köyün kiliseyle ilgili giderlerini de kendisi karşılıyor. BÜKOOP olarak bu yerel kırsal kalkınma hamlesine desteğimiz tam ve bu köyden daha fazla ürün alma niyetiyle şu ana kadar almamış olduğumuz ürünlerden birer numune alıyoruz.

Solda Çiğdem sağda Kuhar Kartun, Vakıflı'da ürün satış noktasında

Kooperatifin iç işleyişiyle ilgili de biraz bilgi vermekte fayda var. Kooperatife üye her hanenin, ürettiği ürün üzerine yazdığı bir numarası var. Bu numara sayesinde ürünlerin takibi yapılabiliyor. Numaralı takip sistemi; tüketici için, bozuk çıkan ürünleri (çok nadir de olsa) iade seçeneğini de beraberinde getiriyor çünkü kooperatif geri gönderilen ürünlerle ilgili şikayetleri ürünün üreticisine iletiyor ve bu şekilde üretim sürecinden kaynaklı sorunların teşhisi ve çözümü kolaylaşıyor. Her hane her ürünü üretmiyor ama aynı ürünü üreten haneler arasında bir sıra belirleniyor ve ürün alımları kooperatif tarafından bu sıraya uyarak yapılıyor. Kooperatifteki tüm ürünler kooperatif üyelerine maliyeti üzerinden satılıyor. Dolayısıyla üyeler kendilerinin üretmediği bir ürüne de uygun fiyattan ulaşabiliyorlar. Kooperatif Başkanı Bedros Kehyeoğlu ile konuşmamızda, bu sistemi işler halde tutmak için birtakım kurallara sıkı sıkıya bağlı olduklarını görüyoruz. Örneğin hiçbir üye kooperatif için ürettiği ürünü kooperatifin dışında herhangi bir yere, herhangi bir fiyata satamıyor. Böyle bir durum saptandığında ise söz konusu üreticiden 5-6 ay ürün alınmaması gündeme gelebiliyor. Bu durum da bir anlamda topluluk, örgütlü olma, piyasaya karşı bir arada olma bilincini pekiştiriyor.

Mustafa ile Bedros

Kooperatifin üzerinde durduğu bir diğer konu ise kadınların ekonomik ve sosyal özgürlüğü. Kooperatifte satılan ürünlerin birçoğu kadınlar tarafından üretiliyor ve bunların geliri kadınlara veriliyor. Kilisede bulunan sergi alanında çalışan Kuhar Abla ile yaptığımız sohbette "Erkeklerimizin arkalarında değiliz. Fakat, önlerinde de değiliz. Kadınlar erkeğin yanındadır" diyerek kadınların köyün ekonomisindeki önemini belirtiyor. Erkekler bahçe bakımı, ürün toplanması gibi konularla ilgilenirken, kadınlar da gıda üretimi kolunda çalışıyorlar.

Köyde kooperatifin ürünlerini satın alabileceğiniz birisi kilisenin yanında diğeri köy kahvesinde olmak üzere iki tane de satış noktası mevcut. Bu satış alanları hafta sonları köy kahvaltısına gelen misafirlerin de uğrak noktası. Köy pansiyonu ise Vakıflı'yı merak eden, kooperatifi yakından incelemek isteyen, üretim süreçlerine dahil olarak üreticiye yardımcı etmek isteyen herkesi ağırlamaya hazır.

Afiyetle kalın.

Çiğdem Artık ve Mustafa Kaba

BÜKOOP barakası tepeden tırnağa yenilendi.

BÜKOOP Barakası ne işe yarar? Bir dükkandan ne farkı vardır? Bakkal dükkanı mıdır, buluşma yeri midir, depolama alanı mıdır? Hazır Baraka bu sene yenilenmişken ve ufak bir depo, bir ortak dayanışma mutfağı ve toplanma alanı da önceki alana eklenmişken, bu soruları sormanın tam zamanıdır!

Baraka deyip geçmeyin. Son 3 senedir BÜKOOP adına en çok neyi sahiplendin diye sorsanız, "Barakamızı" diye cevap veririm herhalde. İsim annesi veya babası kimdi tam hatırlamıyorum (gerçi Serkan'dan şüpheleniyorum), ama Baraka ismi o kadar uygun oldu, o kadar sevildi ve benimsendi ki, daha önce üniversitenin Kuzey Kampüs'ündeki bu mekanı nasıl adlandırıyorduk onu bile hatırlayamıyorum şu an.

Baraka, BÜKOOP'un kuruluşundan beri kullanılıyor. Başlarda, yani internet üzerinden her ay sipariş toplayıp bunları organize ettiğimiz ilk senede bu alan daha ziyade bir geçici depo gibiydi. Ama BÜKOOP'un kuruluşundan bir sene kadar geçtikten sonra, bir kısım BÜKOOP gönüllüsünün cin fikri sayesinde ürün satış alanı işlevi de görmeye başladı. Bu yeni dönemde bir yandan ortaklardan internet üzerinden sipariş toplanırken, bir yandan da barakadaki raflara doldurulan çeşit çeşit ürün barakayı günde sadece bir saat açık tutarak satılmaya başlandı.

Başlangıçta gönüllülerimizin arasında bunun bizi bir bakkal dükkanına indirgeyeceğinden çekinenler, ilkelerimizi zedeleyeceğinden endişe edenler oldu. Ama son zamanlardaki hissiyatımız bunun tamamen tersinin doğru olduğu yönünde: Baraka, hem ilkelerimizi pekiştirdiğimiz bir "müşterek", hem gıdanın tartışıldığı, görüldüğü, hatta tadıldığı bir kamusal mekan, hem de bir araya gelip ortak hayaller kurduğumuz, birbirimizi daha iyi tanırken üniversite hiyerarşisini alt üst ettiğimiz şahane bir alan haline geldi.

Bu yüzden büyüklüğü ne olursa olsun bir barakanın varlığının bir tüketim kooperatifi için elzem olduğunu düşünüyoruz şimdilerde. Neden mi?

• Baraka, kooperatif ortaklarının ve dostlarının bir araya gelmesi, tarım ve gıda hakkında beraber öğrenmesi için çok önemli ve kooperatif ortaklarının, "tüketici"den "yarı-üretici"ye dönüşmelerini sağlamada ciddi bir adım. İnternet üzerinden beraber ürün sipariş eden bir grup da elbette zaman zaman bazı mekanlarda bir araya gelip toplantılar yapabilir, ama barakanın varlığı bunun çok daha sürekli olmasını, karşılaşmaların ve etkileşimin artmasını sağlıyor.

• Baraka üretici ve tüketici (ya da bizim adlandırdığımız şekliyle yarı-üretici) için de (belki de tek) buluşma noktası. Normalde herhangi bir markette size fersah fersah uzak olan, tanımadığınız, konuşamadığınız üretici, barakada bir anda ete kemiğe bürünüyor. Ürününü getirmek için uğrayan üreticiyi, en azından bir 15 dakika da olsa lafa tutup neler öğrenebiliyorsunuz neler. Üretim koşullarından, yeni ilaçsız üretim metotlarına, piyasa koşullarının üreticiyi nasıl etkilediğine kadar pek çok bilgi kanlı canlı karşınızda. Yani barakanın varlığı, üretici ve tüketici arasındaki güvenin inşa edilmesi için de çok önemli bir adım oluyor haliyle. Aynı zamanda tabii bununla da yetinmeyip üreticileri daha sık barakaya davet etmek, üreticinin de tüketim kooperatiflerini daha iyi anlamasına, onların karşı karşıya olduğu koşulları kavramasına yardımcı oluyor. Unutmamalı, biz kentli tüketiciler olarak üreticinin koşullarından ne kadar bihabersek, muhtemelen üretici de bizim kentteki kooperatifimizin ya da benzer oluşumların yüz yüze olduğu koşulları o denli bilmiyor. Alışverişin sadece ürünler üzerinden olduğunu düşünüyorsanız çok yanılıyorsunuz. Esas alışveriş (belki de takas demeli) tecrübe ve iyi niyet üzerinden. Güven ise bu takasın ardından geliyor.

• Barakadan satış yapıldığında, sokaktan geçen, daha önce gıdayla, gıda egemenliğiyle, üretim süreçleriyle ilgili kafasını pek yormamış yeni insanları kooperatife çekmek daha kolay. Böyle bir mekanınız olmadığında ise, gıdayla ilgili meseleleri dert edinmiş az sayıda kişinin "sen ben bizim oğlan" olarak kalma ihtimali daha yüksek. Yani yeni insanlar kazanmak daha zor.

• Bir internet sitesi üzerinden görmeden, tatmadan bir ürün sipariş etmek nispeten zor, en azından alışkanlıklarımıza bir miktar aykırı. Halbuki barakada tadılan bir zeytinyağının tadı uzun süre damakta kalacak, bir reçelin rengi gözümüzün önünden gitmeyecek belki.

• Belli sürede bir defa, örneğin ayda bir kere, gıda siparişi vermek ortaklar için daha zor. İyice düşünüp "neye ihtiyacım olur bu ay?" diye planlamayı gerektiriyor. Oysa ki, her gün 1 saatçik de olsa açılan bir barakadan ürün almak, bir ürün için gitmişken başka bir ürün daha görüp satın almak daha olası. Bu da, kooperatifin maddi olarak kendini çevirmesini kolaylaştıran bir unsur haline geliyor.

• Barakanın ileride kurulabilecek mahalle kooperatifleri için bir ekstra olumlu yönü daha olabilir. Biz BÜKOOP olarak sadece günde 1 saat açabiliyoruz barakamızı, o da sadece hafta içleri. Ama bir mahalle tüketim kooperatifi aslında akşam insanların evlerine döndüğü saatlerde de çok az bir gayretle açık tutulabilir. Bir çay demlenir ve baraka mahallelinin toplandığı, beraber zaman geçirdiği bir yer haline gelebilir. Alanı çok küçücük bile olsa bu mümkün. Bu durumda kooperatif, çay, ev yapımı kek vb. satışından hem ekstra bir gelir elde edecektir, hem de ortaklarının birlikte daha uzun zaman geçirmesi ve daha çok satış yapılması için de bir fırsat olacaktır bu. Yani maddi olarak kooperatifin kendini idame ettirmesini de kolaylaştıracaktır.

• Barakanın sınırlı da olsa bir depolama işlevi de var. Üreticiden tüketiciye doğrudan tek tek kapısına kadar kargolama yöntemi tahmin edilebileceği gibi gereksiz masraflar içeren bir yöntem. Barakanın varlığı sayesinde bu ekstra masraftan da kurtulabiliriz. Fakat barakanın büyük hacimlerde ürünü depolamak için kullanılması pek gerçekçi olmayabilir. Kırsalda toprağın bir metrekaresine ödenecek bedel ile kenttekini karşılaştırınca devasa farklar çıkıyor ve bu, kentteki tüketim kooperatiflerinin büyük miktarda bulgur, un vs. depolamasına pek de elverişli bir ortam oluşturmayabilir. Üretici ve tüketim kooperatiflerinin işbirliği yaptığı bir güven ortamında ise depolama ile ilgili örneğin orta vadede şöyle bir çözüm düşünülebilir: Tüketim kooperatifinin üreticiye maddi olarak destek olduğu bir büyük deponun üreticinin toprağında inşa edilmesi ve belki de bu deponun yıllık masraflarının da bölüşülmesi gibi bir çözüm kulağa nasıl geliyor?

Barakanın bir tüketim kooperatifi için çok can alıcı olduğuna sizi ikna edebilmişimdir umarım. Hala ikna olmadıysanız gelin Baraka'da bir çayımızı için, bir peynirimizden tadın. Belki gelmişken gönüllülük için de heveslenirsiniz, kim bilir?

O zaman yaşasın Baraka, yaşasın BÜKOOP!

Pınar Ertör

Kars Boğatepe köyünde bir Ağustos günü

Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği'nin çalışmaları sonucu ortaya çıkaran Zavot Ekomüze yılda yaklaşık 2000 ziyaretçiyi köye çekiyor. Şimdi köye bir de müşterek bina inşa ediliyor, konukların parasız kalabilmeleri için.

Kurulduğu günden beri BÜKOOP'a leziz Kars kaşarı, gravyer peyniri ve tereyağı, Kars'ın Boğatepe Köyü'nden geliyor. Daha önce Kars gravyerinin yapımına dair detaylı bir yazıyı koopBÜlteninin 8. sayısında paylaşmıştık. Bu sefer sıra köy ziyareti izlenimlerinde. BÜKOOP ortakları olarak, elimizden geldiğince topluca köy ziyaretleri gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bu ziyaretleri, ürünleri aldığımız köyleri ve köylüleri hayatlarını, üretim biçimleri ve ilişkilerini karşılaştıkları olası zorlukları daha yakından tanımak ve dayanışmayı kuvvetlendirmek için düzenliyoruz. Toplu bir ziyaret yapamadığımızda da, ortaklar olarak her birimiz gidebildiğimiz yerleri ziyaret ediyor, sonra bu yazıda olduğu gibi izlenimlerimizi tüm BÜKOOP ortakları ve dostları ile paylaşıyoruz. Bu yaz, Boğatepe'ye yalnız gittim, fakat önümüzdeki yaz hep beraber gidebilmek için bir vesilemiz daha var! Vesilenin ne olduğu ise sizin yazıyı okumaya devam etmeniz için bir sebep olsun.

Boğatepe'den gelen peynirlerimizin üreticisi, İlhan Koçulu ve ailesi. Mandıracılık onlarda aile yadigarı, Boğatepe'deki tüm peynir üreticileri gibi. İlhan Abi, aynı zamanda bir gıda ve çiftçi hakları aktivisti. Uzun yıllardır Türkiye'de tarım, gıda ve üretici hakları konusundaki sorunlara ve çözüm yollarına dair emek veriyor. BÜKOOP'un tohumlarının atıldığı günlerde, nasıl bir sistem oluştururuz, üreticilerle nasıl ilişkileniriz gibi sorular üzerine yaptığımız ilk tartışmalar ve toplantılardan beri yanımızda, bizimle oldu. Onunla 2300 rakımdaki Boğatepe'nin nefis havasında buluşmak ise bambaşka bir tat. Bir yandan köyde gezerken, bir yandan nefesimin ritmini rakıma adapte etmeye çalışıyorum ve bir Ağustos günü üşüyorum. Boğatepe'de bir gün her şeyi tazelemeye yetiyor.

Köyün orjinal adı Zavot; Büyük Zavot ve Küçük Zavot diye iki mahalleden oluşuyor. Zavot, mandıra anlamına geliyor (Rusça *zavod* fabrika demek). Mandıracılık ve peynirciliğin tarihi burada çok eskilere dayanıyor. Rusya'ya peynir üretmek için giden İsviçreli ustaların Boğatepe köyünden geçen tren yolunu sıkça kullanmaları ve bu sebeple köyle ilişkilenmeleri ile başlamış mandıracılık burada. Tüm bunları, İlhan Abi'yle beraber köydeki peynir müzesini (Zavot Ekomüze) gezerken öğrendim. Bu müze, Kars'ın ve Zavot Köyü'nün peynircilik tarihini anlatıyor. Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği'nin çalışmaları sonucu ortaya çıkmış bir proje. Köydeki en eski mandıra binasında kurulmuş. Binanın alt katı mandıra olarak kullanımdayken, üst katı da 1980lere kadar köyde varlığını sürdüren üretici kooperatifinin yeriymiş. Askeri darbe zamanında üst kat yıkılmış, kooperatif de kapatılmış. Müzede fotoğraflar ve yazılarla Kars peynirciliğinin çokkültürlü ve zengin tarihi anlatılıyor. İkinci odada da geleneksel peynir yapımı aletleri yer alıyor ve fotoğraflarla peynir yapımı anlatılıyor. İlhan Abi'ye müzenin köye hareket getirip getirmediğini sorduğumda yılda yaklaşık 2000 ziyaretçinin geldiğini söyledi. Daha sonra İlhan Abi'nin evinde gördüğüm güncel Kars turizm rehberlerinin her birinde, Boğatepe'ye ayrı bir yer ayrıldığını gördüm. Ziyaretçi sayısında bunun büyük bir önemi olsa gerek. Bir de Boğatepe Derneği, Fransa'daki Tamadi Derneği ile ortak ekoturizm programı gerçekleştiriyor son 5 senedir. Bu turizm, tamamen yerel kaynaklara dayalı. Fransa'dan gelen ziyaretçi grupları köydeki evlerde kalıyor, yerel hayata eşlik ediyor. Bu da köylüler için ek gelir kaynağı oluşturuyor.

Sağdan sola İlhan Abi, İsviçreli konuğu Andreas ve yeğeni Çağdaş

Boğatepe ziyaretim sırasında İlhan Abi'nin yanında bir zamanlar İsviçre Peynir Üreticileri Birliği Başkanlığını da yapmış, Andreas isimli bir konuğu vardı. Kars'taki ilk peynir ustaları zamanında Rusya'ya peynir üretmek için giden ve Kars'a da gelen İsviçreli ustalardan öğrenmişler mesleği. Yani, müzeyi gezerken de gördüğümüz gibi, İsviçreli ustalarla Kars peynirciliği arasında köklü bir ilişkiler ağı var. Tüm araştırmacı ruhuyla İlhan Abi, Andreas'ı bulmuş ve iletişime geçmiş. Andreas'ın da uzak akrabaları olan çok önemli peynir ustaları, Kars'ın Boğatepe Köyü'nde de bulunmuş zamanında. İlhan Abi ve Andreas birlikte, İsviçre ve Kars peynirciliğinin ortak tarihi ve peynir yapımındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında çalışıyorlar.

Müzeyi gezdikten sonra, sıra geldi İlhan Abilerin üretim yaptığı, aile yadigarı mandıralara. Mandıraya köyden 28 üretici süt veriyor, gelen süt günde 1,5 ton. Bu üreticilerden 13 tanesi de mandıraya verdikleri süt kadar ortaklar. Üreticilerin sürülerinin sağlık kontrolünden geçirilmesini İlhan Abi üstlenmiş, veterineri ayarlıyor ve masrafları karşılıyor. Gravyer ve kaşar mandıralarını gezdik, peynir yapımının tüm aşamalarını dinledik. Gravyer üretiminin detaylı anlatımını KoopBÜlteni No.8'de bulabilirsiniz: bukoop.org/docs/bulten/sayi_8.pdf

Mandıraları bize İlhan Abi ile beraber yeğeni Çağdaş gezdirdi. İlhan Abi, ailesinde mesleği devam ettiren 4. kuşak peynir ustası. Mandıraları 1940 yılı civarında inşaa edilmiş ve sadece büyük abisinin vefatından sonra 3 sene boş kalmış, yani işletilmemiş. Şimdi de Çağdaş, ailede peynirciliği devam ettirmeye başlamış. Kafkas Üniversitesi Süt Ürünleri Bölümü'nden yeni mezun olmuş. Sonra da mandıranın başına geçmiş. Şimdi yaz-kış orada. BÜKOOP'a gelen peynirlerin de bir kısmı onun usta elinden çıkıyor.

İlhan Abi'nin şu sıralar uğraştığı bir başka iş ise köye müşterek bir bina inşaa etmek. Binanın alt katı yeni mandıra olacak, üst katı da ziyarete gelenlerin kalabileceği, kullanabileceği müşterek alan. Pansiyon gibi değil, yani ücret alınmayacak. Köye gelmek, ziyaret etmek isteyenler için tamamen ortak kullanım alanı. Üst katta 4-5 oda olacak. Gelecek sene topluca üretici ziyareti yapmak istersek, yerimiz hazır!

Ekin Kurtiç

Bağlantılar

Türkiye'nin tek peynir müzesi:
http://www.peynirmuzesi.org/

"Kırsalda dayanışmacı turizm"
http://www.tamadi.org/